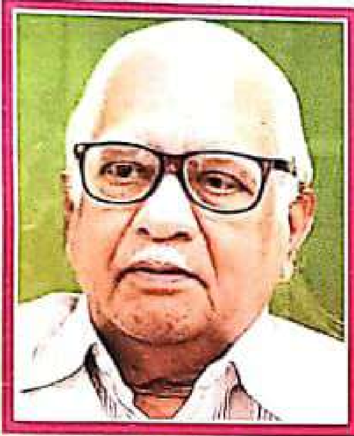
ISSN No : 2581-7477

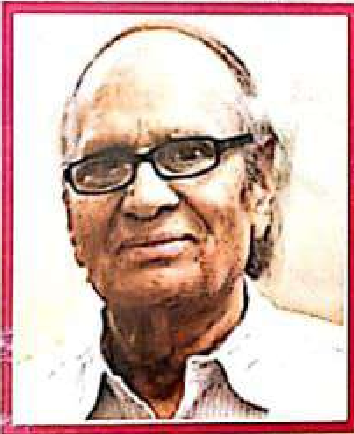
సాహిత్య ప్రస్థానం

Sahitya Prasthanam

సంపుటి - 3 సంచిక - 10 జులై 2022 కృష్ణా పేజీలు 68 వెల రూ. 20

శీలా వీర్రాజు

గుడిపూడి శ్రీహరి

చిన్నప్ప భారతి

అక్షర యోధులకు జోహార్లు!

సాహితీస్రవంతి

కథలు

కవితలు

వ్యాసాలు

ISSN No: 2581 - 7477
సాహిత్య ప్రస్థానం మాసపత్రికను ప్రోత్సహించండి. తెలుగు భాష, సాహిత్య వికాసాలకు మీరూ తోడ్పడండి!
:: రచనలు, చందాలు, విరాళాలు, మనీ ఆర్డర్లు, చెక్కులు, డిడిలు పంపవలసిన చిరునామా ::
సాహిత్య ప్రస్థానం, ప్రజాశక్తి భవనం, అమరారెడ్డి కాలనీ, తాడేపల్లి - 522501, గుంటూరు జిల్లా. ,
ఫోన్ : 0866-2577248, చందా వివరాలకు : 94900 99057, రచనలకు : 94900 99167
ఇ-మెయిల్ : ssprasthanam@gmail.com, వెబ్‌సైట్ : www.prasthanam.com
1 సంవత్సర చందా రూ. 240 ◆ 5 సంవత్సరాల చందా రూ.1000 ◆ 10 సంవత్సరాల చందా రూ. 2000
Bank A/c Details: A/c Name: PRASTHANAM, SBI, Governorpet, Vijayawada. A/c No. 52001500585, IFSC: SBIN0020343. చెక్కులు, డిడిలపై prasthanam అని రాయగలరు.

వాస్తవ ప్రతిబింబాలు
కాట్రగడ్డ దయానంద్ కథలు

- వి.పూర్ణచంద్రశేఖర్ రావు
98496 52183

తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలో ఎందరో సాహితీవేత్తలు ఉద్భవిస్తూనే ఉన్నారు. వీరు తమ రచనల ద్వారా సమాజాన్ని సక్రమమైన మార్గంలో నడిపించే ప్రయత్నం చేశారు. సమాజంలోని అసమానతలను రూపుమాపే ప్రయత్నంలో చాలామంది కవులు తమ కవితా వస్తువులుగా అసమానతలను స్వీకరించి, రచనలు చేసి సమాజాన్ని జాగృతం చేయటానికి ప్రయత్నించారు. ఆర్థిక అసమానతలు, సామాజిక లింగ వివక్షలు వంటి అనేక సమస్యలే నేటికీ సమాజంలో ఉన్నాయి. అలాంటి సమాజంలో 'కలం' అనే ఆయుధాన్ని ధరించి, సమాజానికి పట్టిన దురవస్థలను దుమ్ము దులిపి, సమాజాన్ని సక్రమమైన మార్గంలో పెట్టిన కవులూ రచయితలూ ఎందరో ఉన్నారు. అలాంటి వారిలో ముందు వరుసన చేర్చగలిగిన రచయిత కాట్రగడ్డ దయానంద్.

దయానంద్ గారి జన్మస్థలం ప్రకాశం జిల్లా కొప్పోలు గ్రామం. అమ్మనబ్రోలు, విజయవాడ మొదలగు ప్రాంతాల్లో విద్యాభ్యాసం కొనసాగించారు. ఉస్మానియా యూనివర్శిటీ నుంచి ఎంఏ తెలుగు పూర్తి చేశారు. ఇప్పుడు వృత్తిరీత్యా పోస్టాఫీసులో ఉద్యోగి అయిన ప్రవృత్తి రీత్యా రచయితగా మారారు. నిరంతరం పత్రికా పఠనం, వ్యాసాలు, సాహిత్య విమర్శలు వంటివి చదవటం ద్వారా దయానంద్ గారిలో సాహిత్యం పట్ల ఆసక్తి కలిగింది. ప్రముఖ కవి ఎండ్లూరి సుధాకర్, కె.సదాశివరావు, వాసిరెడ్డి నవీన్ వంటి ప్రముఖుల ప్రోత్సాహం కూడా వీరు రచయితగా మారటానికి తోడ్పడింది. ఎస్వి భుజంగ రాయశర్మ, కె.వి. రమణారెడ్డి, చెంచయ్య, ఇంద్రగంటి భానుమూర్తి వంటి సాహితీ ప్రముఖుల ప్రభావ వల్ల కూడా సాహితీ రచన వైపు ఆసక్తిని పెంచుకున్నారు.

దయానంద్ తన రచనలతో సాహిత్య జగత్తులో తనకంటూ ఒక ప్రత్యేక స్థానం సంపాదించుకున్నారు. పదిహేడేళ్ళ వయస్సులో 'లాటరీ' అనే కథ రాశారు. తదుపరి రెండు కథా సంపుటాలు, ఒక కవితా సంపుటిని వెలువరించారు.

- పండుటాకు - కథా సంపుటి - 18 కథలు
- గుండ్లకమ్మ తీరాన - కథా సంపుటి - 14 కథలు
- మెతుకు - కవితా సంపుటి - 39 కవితలు

దయానంద్ కథలు మంచి పేరు ప్రఖ్యాతులు పొందాయి. రాసిన కథలు కొన్నే అయినా, గొప్ప కథకుల జాబితాలో చేరిపోయారని సాహితీవేత్త నాగభైరవ కోటేశ్వరరావు ఒక సందర్భంలో దయానంద్ గురించి వ్యాఖ్యానించారు.

కాట్రగడ్డ దయానంద్ గారి కథలు స్పష్టమైన సంభాషణతో, ప్రాంతీయ మాండలికంతో, చక్కని అర్థవంతమైన శైలిలో సాగుతాయి. ఈ కథా సంపుటాల్లో గ్రామీణ రైతుల కథలు, వృద్ధుల కథలు, దళితుల కథలు, స్త్రీల సమస్యా కథలు, సారా వ్యతిరేక కథలు, వీధి బాలల కథలు వంటివి మనకు దర్శనమిస్తాయి.

దయానంద్ గారి నేపథ్యం పల్లెటూరు దిగువ మధ్య తరగతి రైతు కుటుంబం. పరిశీలనా దృష్టి అధికంగా కల దయానంద్ కథల్లో మానసిక చిత్రణ చక్కగా చేశారు. కథ మధ్య తన అభిప్రాయంతో నిమిత్తం లేకుండా పాత్రల ప్రవర్తన ద్వారానే కథను నడిపించటం ఆయన ప్రత్యేకత. ఈ కవికి మట్టి తడి బంధం తెలుసు. మానవతా విలువ తెలుసు. విచ్ఛిన్నమైపోతున్న మహత్తర మానవ సంబంధాలను పరిశీలించిన ఆర్తి ప్రతి కథలో మనకు స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. దయానంద్ కథల

చదువుతుంటే నిజమైన కథ పల్లెలోనే ఉండిపోయిందని పిస్తుంది. నగరం మేలి ముసుగులు గ్రామీణ ప్రాంతానికి గిట్టవేమీ అనిపిస్తుంది. తాను కథ వెనుక ఉన్నాననే స్పృహ కల్పించకుండానే పాఠకుడితో కథలు చదివింప గల నేర్పు సాధించిన మంచి కథా రచయిత దయానంద్. ఈయన శైలి ఏ నగిషీలూ నాజూకులూ లేకుండా సహజంగా చదివించుకు పోతుంది. దయానంద్ గారి కథలు పల్లె బతుకులకు అద్దం పట్టే కథలని, పల్లె చెప్పిన కథలని, గ్రామీణ జీవన చిత్రణ నడుస్తున్న చరిత్ర అని, మట్టి మనుషుల జీవితాల్ని దోసిట పట్టిన ఇతివృత్తాలని, మట్టి వాసనను గుబాళించే కథలని, మనసుని చిత్రించే కథలని .. సాహితీవేత్తలు పేర్కొన్నారు. దయానంద్‌గారి కథలు గ్రామాల్లో ని మధ్య తరగతి, దిగువ మధ్య తరగతి జీవితాలకు నిలువెత్తు అద్దాలు. పల్లె జీవితాలతో మమేకమైన రచయితలు తప్ప చిత్రించలేని అద్భుత గ్రామీణ వాతావరణ చిత్రణ ప్రతి కథలోనూ కనిపిస్తుంది. మనిషి వాసనకి, మట్టి వాసనకు ప్రతీకలు ఈ కథలు. కథల్లోని సంఘటనలూ, పాత్రలూ పాఠకుడి మనసు మీద బలంగా ముద్రవేస్తాయి.

దయానంద్ తన ఉద్యోగరీత్యా కూడా ప్రకాశం జిల్లా పల్లెటూళ్ళు, పట్టణాలలో మనుషుల జీవితాల్ని చాలా దగ్గరగా పరిశీలించారు. తన కథల్లో పాత్రలు, వాళ్ళుండే చోట్లు, వారు చేసే పనులూ ఆయనకు చాలా పరిచయం. అందుకే ఈ కథల వాతావరణంలో అంత సహజత్వం ఉంటుంది. దయానంద్ గుండ్లకమ్మ నదీ తీరప్రాంతాల్లో వచ్చిన మార్పులకు ప్రత్యక్ష సాక్షి. ఆ నేపథ్యంలో జీవితాలు, మానవ సంబంధాలు ఎలా మారుతున్నాయో తెలిసి చలించిన రచయిత. ఒకప్పుడు స్వతంత్రంగా ధైర్యంగా జీవించిన చిన్న రైతుల జీవితాలు అస్తవ్యస్తం కావడం, పెద్దవాళ్ళ వ్యాపారాల కోసం, చిన్నవారు భూములు అమ్మేసుకోవాల్సి రావడం ఆయన దగ్గరగా చూశాడు. భూమితో రైతుకి ఉన్న సంబంధం రైతు బిడ్డలకు లేకపోవడం గమనించాడు. వాటిని తన కథల్లో అద్భుతంగా చిత్రించారు. ఆ కథలన్నీ ఆర్తిగా, ఆత్మీయుల కబుర్లు, మంచీ చెడ్డా చెప్పినట్టు ఉంటాయి. ఆ కథల్లో పాత్రలు రక్తమాంసాలతో నిజం మనుషుల్లా ఉంటాయి. సగటు మనుషుల బంధాలూ, బాంధవ్యాలూ, బాధ్యతలు కలిగి ఉంటారు. వాళ్ళు అంతంత మాత్రం నిరాశకు లొంగేవారు కాదు. బతుకు లడాయిలో ధక్కా ముక్కలు తిన్నవాళ్ళు. తుపానుల ముందు తలవంచినా, పరిస్థితుల కొరడా దెబ్బలకి నడుం విరిగినా, తిరిగి నిటారుగా నిలబడి భవిష్యత్‌పై ఆశతో, ఆత్మ విశ్వాసంతో తలెత్తి ముందుకు సాగేవాళ్ళు. బతకడంలో విశ్వాసం ఉన్నవాళ్ళుగా మనకు కనిపిస్తారు.

దయానంద్ కథల్లోని పాత్రలు మనల్ని నిశ్చేష్టుల్ని చేస్తాయి. ఈ కథకుడు కథల్లో తానో పరాయివాడుగా ఉంటూ పాత్రల్లోకి ప్రవేశించి మనల్ని అగాధాల్లోకి తోసేస్తాడు. ఇలా ఉంది జీవితం.. ఇప్పుడు మన కర్తవ్యం ఏమిటని ఓ బైరాగిలాగా నిష్క్రమిస్తాడు. ఆయన కథల వెనుక యథార్థ వ్యథలు కోకొల్లలు. 'పండుటాకు' సంపుటిలో గాని, గుండ్లకమ్మ తీరాన కథా సంపుటిలో గాని వర్తమాన దు:ఖ వాతావరణాన్నీ దృశ్యాలు దృశ్యాలుగా విప్పటానికి చేసిన అతి సున్నితమైన మేధోచర్యని మనం గమనించవచ్చు. ఇవి పది కాలాలపాటు వెన్నాడే కథలు. ఓ రైతు బిడ్డగా, గ్రామీణ పక్షపాతిగా ఎక్కడ నిలబడాలో తెలుసుకోవటంతో ఈ రచయిత తన చారిత్రక కర్తవ్యాన్ని సరిగ్గానే నెరవేరుస్తున్నాడు. ఆయన పాత్రలు ఏ రాజకీయాలూ మాట్లాడవు. గాంధీలా సత్యాగ్రహం చేస్తాయి. దండయాత్రలు చేస్తాయి. ఎక్కడా దుస్సాహసికులు, పిరికివారు కనిపించరు. ఈ దేశంలో మేమూ మనుష్యులమే – అని చెప్పే విధంగా పాత్రలు మనకు కనిపిస్తాయి. సరిగ్గా ఇక్కడే ప్రేమ్‌చంద్ వారసుడుగా కనబడతాడు. ప్రేమ్‌చంద్ మాదిరి ఓ సంయమన రచయిత దయానంద్. 'ప్రేమ్‌చంద్‌ని, దయానంద్‌ని పక్క పక్కన కూర్చోబెడితే ఆశ్చర్యంగా ఇద్దరూ ఒకరే అనిపిస్తుంది. తెలుగు సాహిత్యంలో ప్రేమ్‌చంద్ వారసుడిగా, దయానంద్ కథల్ని పరిశీలించాల్సిన అవసరం వర్తమాన పరిశోధకుల మీద ఎంతో ఉంది' అని సాహితీవేత్త శ్రీరామ కవచం సాగర్ వ్యాఖ్యానించారు.

తక్షణ సంఘర్షణలకి వెంటనే స్పందించి కథలు రాసే ఒడుపుని సంతరించుకొన్న దయానంద్ కొన్ని వర్తమాన సంఘటనలను అద్భుత కథలుగా మలిచారు. ఇందులో 'అలజడి', 'నేల తిమ్మిరి', 'గుండ్లకమ్మ తీరాన', 'అతడు–ఆమె', 'ఒక స్వప్నలోకం', 'పండుటాకు', 'శిశిరం', 'నీడ', 'మనిషీ – మట్టి', 'ఆకురాలు కాలంలోకి – లాంటి కథలు ఇందుకు ఉదాహరణలు. ఇలాంటి కథలను దయానంద్ మాత్రమే రాయ గలరు. 'వస్తువే శిల్పమై అల్లుకుపోవడం మంచి కథకుల లక్షణం. సాహిత్యకారుని జిజ్ఞాసకూ, స్వీకరించే జీవితానికి సామరస్యం కుదిరినప్పుడు కథలు సలక్షణంగా గుబాళిస్తాయి. కాట్రగడ్డ దయానంద్ ఈ అరుదైన సామరస్యానికి చక్కని ఉదాహరణ' అని సాహితీవేత్త పసునూరి శ్రీధర్ అన్న మాటలు ఆయన కథల్లో అడుగడుగునా మనకు స్ఫురణకు వస్తాయి. ■